

ARKEOLOGI I NORR 4/5

1991/92

NORRLAND

ARKEOLOGISKA INSTITUTIONEN

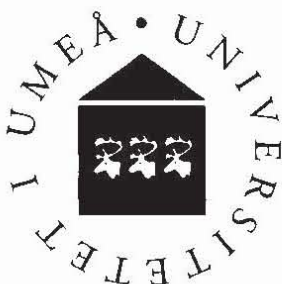
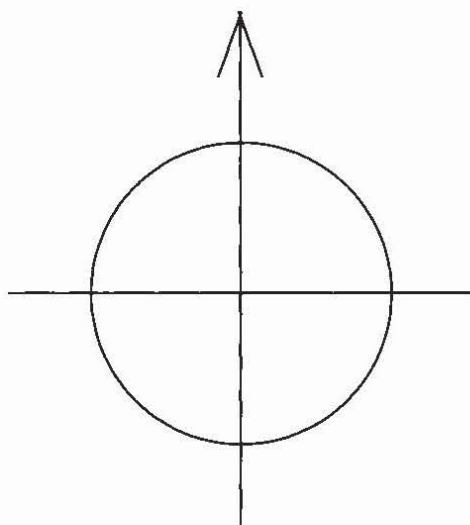

UMEÅ UNIVERSITET

ARKEOLOGI I NORR

4/5

1991/92

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för arkeologi
UMEÅ UNIVERSITY
Department of Archaeology

Utgivare: Institutionen för arkeologi, Umeå universitet

Redaktör: Evert Baudou

Distribution: Institutionen för arkeologi,
Umeå universitet, S-901 87 Umeå, Sverige

Tryckt med bidrag från Humanistisk-samhällsvetenskapliga forsknings-
rådet, Stockholm

Figuren på omslaget från *Norrland. Småskrifter utgifna af Norrländska
Studenternas Folkbildningsförening*, N:o 8 (1908).

ISSN 0284-558X

Printed in Sweden by

Centraltryckeriet, Umeå 1993

Innehållsförteckning

Evert Baudou

Förord 5

Evert Baudou

Norrlands forntid i historieskrivning och hembygdsrörelse 9

David Loeffler

Nora socken och E4:an. Ett arkeologiskt perspektiv 39

Inge Lindström och Lena Olofsson

Maritima fornlämningar i den bottniska skärgården 55

Sven-Donald Hedman

Undersökningar av vikingatida i medeltida bosättningar i
Lappland 75

Lillian Rathje

Ortnamn och arkeologi. En jämförande materialanalys i nio
ångermanländska kustsocknar 93

Anders Huggert

En spets och ett sänke av ben från Kattisträsk i Norsjö 147

Anders Huggert

Fynden från stridsyxekulturens boplats vid Kallbäcken i
Västerbotten 155

Sven-Donald Hedman

Två asbestkeramikfynd vid Kakel, Hornavan 159

Anders Huggert

Fynden från stridsyxekulturens boplats vid Kallbäcken i Västerbotten

(Genom ett förbiseende bortföll fig. 7 i A. Huggerts uppsats i föregående del av *Arkeologi i norr*, 3:83–104. På s. 96–97 beskrivs det viktiga fyndet av flintföremål vid Kallbäcken. Denna text upprepas här och flintskrapan avbildas som fig. 1. E. Baudou.)

Huggert, A. 1993. Fynden från stridsyxekulturens boplats vid Kallbäcken i Västerbotten. (The finds of the Battle Axe Culture settlement at Kallbäcken in Västerbotten.) *Arkeologi i norr* 4/5: 155–157.

Abstract

At least 23 flintaxes and other items of flint have been found at Kallbäcken in the county of Västerbotten. The site has been interpreted as a settlement belonging to the Battle Axe Culture.

Anders Huggert, Västerbottens museum, Box 6083, S-906 03 Umeå, Sweden.

En för forskningen sedan länge känd fyndplats är den vid Kallbäcken, drygt 3 km nedströms Rickleåns utlopp ur Bygdeträsket. Kallbäcken går i sitt nedre lopp, före sammanflödet med ån, fram genom flack terräng. Då bäcken i början av 1900-talet rätades och omdanades till utfallsdike för dränering av odlings- och betesmark upptäcktes flintföremål "på en någon upphöjd plats" ungefär 100 meter före bäckmynningen. Fynden låg "omedelbart under jordytan" och var "tämligen spridda från varandra". Fornminnesmuseet i Umeå fick tillfälle att göra ett förvärv, och i det sammanhanget rapporterades saken 1911 till riksantikvarien Montelius (Laestadius 1911). Under Gustaf Hallströms ledning utfördes grävningar på platsen 1922, varvid en flintyxa påträffades i sekundärt läge, nere i diket. Publicering skedde 1925, då Hallström i årsboken Västerbotten redovisade samtliga av honom kända sydskandinaviska flintfynd i Västerbotten. Föremål från fyndplatsen vid Kallbäcken hamnade både i museisamlingar och privat ägo. Det numera för studium tillgängliga materialet utgörs av följande flintor (Huggert 1991): 23 hela yxor av både tjock- och tunnbladig typ, oslipade eller med olika grad av slipning, 3 slipade smalmejslar med rak egg, en oslipad smalmejsel, en ursprunglig boll med några avspaltningsärr, ett stycke med tillhuggning, 7 avslag, varav några med skrapeegg (fig. 1) samt 2 övriga flintor. I materialet

Fig. 1. Skrapa från boplatsen vid Kallbäcken. Ritning: Monica Centerwall.

ingår också ett bryne av skiffer. Det finns uppgifter som tyder på att det iakttagits fler avslag på platsen, men att dessa inte tillvaratogs.

Den nyss refererade äldsta beskrivningen över fyndomständigheterna är visserligen ytterst kortfattad men ger ändå en klar uppfattning om det fyndfö-

rande områdets utsträckning ytmässigt och vertikalt. Huvudintrycket är att det rör sig om en fyndspridning ungefär motsvarande den som vid undersökning kunde konstateras för boplatsen i Strandholm. Inte heller fyndplatsen vid Kallbäcken kan tolkas som annat än en boplats.

Flertalet yxor från Kallbäcken ingår i det västerbottniska material Malmer mätte då sambandet med stridsyxekulturen kunde påvisas (1962), vilket då också bör innebära att det är en grupp människor med just den kulturtillhörigheten som uppehållit sig på platsen.

Det bevarade fornsaksmaterialet från boplatsen vid Kallbäcken karaktäriseras av arbetsyxor, -mejslar och skrapor. En betydelsefull del av fyndmaterialet utgörs av direkt råmaterial och förarbeten. Givetvis kan det ha förekommit pilspetsar bland sådant som upphittarna inte observerade eller av någon anledning inte fann värt att tillvarata. Skillnaden i jämförelse med materialet från Strandholm är emellertid tydlig. Detta bör innebära att de båda platserna haft åtminstone delvis olika funktion. Då bytesdjurens avflådda hudar skulle beredas skedde detta bl. a. genom bearbetning med skrapor. Människorna som vistades på boplatsen vid Kallbäcken var uppenbarligen också försedda med råmaterial för tillverkning av ytterligare flintverktyg.

REFERENSER

- Hallström, G. 1925. En importvara till Västerbotten för 4.000 år sedan. *Västerbotten* 1924–25. Umeå.
- Huggert, A. 1991. *Ang flintföremål tillhörande det s.k. Kallbäcken-fyndet*, Bygdsiljum 7:3, Burträsk sn, Skellefteå kn. (Fornlämning nr 43.) Västerbottens museum, dnr 72/91.
- Laestadius, F. 1911. *Brev till Herr Riksantikvarien m.m. O. Montelius, Stockholm*. Umeå den 7 april 1911. Antikvarisk-topografiska arkivet. Stockholm.
- Malmer, M. P. 1992. *Jungneolithische Studien*. Acta arch. lundensia. Ser. in 8°.2. Lund.